

COMPETENCY APPROACH IN THE SYSTEM OF TRAINING FUTURE PSYCHOLOGISTS FOR EDUCATION

Hotenov I.M.

*Postgraduate student of Kherson State University, Department of
Pedagogy, Psychology and Educational Management
Kherson, Ukraine*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДЛЯ ОСВІТИ

Хотенов І.М.,

*аспірант Херсонського державного університету кафедри
педагогіки, психології й освітнього менеджменту
м. Херсон, Україна*

Сучасна система вищої освіти характеризується зміною традиційного підходу до навчання, пріоритетом якого є формування знань, умінь та навичок. В. Кремінь зазначає, що функція надання знань для освіти є ключовою, але вона є недостатньою для інформаційного суспільства [2, 22]. На думку багатьох українських та зарубіжних вчених (Н.М. Бібик, І.А. Зимня, О.І. Пометун, Дж. Равен, С.О. Сисоєва, О.В. Савченко та інші), в якості оновлення системи підготовки спеціалістів, затребуваної сучасним суспільством, доцільним є розглядати компетентністний підхід реалізації компетентнісного підходу до організації навчання студентів у ВНЗ, що має сприяти подоланню недоліків традиційного (знаннєвого підходу), коли випускники, незважаючи на високий рівень надбаних у процесі навчання теоретичних знань, труднощі у застосуванні цих знань в практичній діяльності. Компетентністний підхід спрямований на результат підготовки студентів, під яким розуміється не засвоєння інформації, а здатність фахівця впевнено діяти у різних професійних ситуаціях, використовуючи отримані у процесі навчання компетенції.

У світлі реформування системи загальної середньої освіти та впровадження Концепції Нової української школи особливої уваги набуває

підготовка практичних психологів для роботи у загальноосвітніх закладах. Нова українська школа є потужним замовником психологічних кадрів і потребує компетентних працівників, які сприятимуть забезпеченню ідей і завдань реформи. У свою чергу, програма професійної підготовки практичних психологів у ВНЗ має відповідати вимогам НУШ та бути орієнтована на формування необхідних для професійної діяльності компетентностей у майбутніх фахівців. Велику увагу компетентнісного підходу у навчанні надає сучасний український психолог І.Д. Бех. Зокрема, він наголошує, що якість навчання багато в чому залежить від концептуального оформлення терміну «компетентність» як досвідченості суб'єкта у певній життєвій сфері.

Якраз змістовий наголос на досвідченості, а не на обізнаності, поінформованості суб'єкта у певній галузі (як це переважно тлумачиться) має бути взятий на концептуальне «озброєння». В своїй науковій статті «Компетентністний підхід як освітня стратегія» вїй розглядає структуру феномену досвідченості і акцентує увагу на її значенні для педагога в навчальному процесі. О. Пометун розглядає поняття «компетентністний підхід» як спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особливості, результатом якого є формування загальної компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості [4, 66].

Дослідженню формування компетентностей, важливих для професійної діяльності практичних психологів у закладах освіти, присвячені праці багатьох вчених: життєвої компетентності (С. Літвін-Кіндратюк), інформаційної компетентності (Н. Насирова, С. Сисоєва), комунікативної компетентності (Н. Савіни-ченко, С. Макаренко, Т. Ніколаєва), психологічної компетентності (А. Деркач, В. Зазикін, Л. Мітіна) соціально- психологічної компетентності (С. Архипова, Л. Лепіхова, Л. Петровська) та інші. Ідея спрямованості вищої освіти у руслі компетентнісного підходу відображена і на законодавчому рівні. Так, у Законі України «Про освіту» зазначено, що

метою вищої освіти є здобуття особою високого рівня наукових та/або творчих мистецьких, професійних і загальних компетентностей, необхідним для діяльності за певної спеціальністю чи в певній галузі знань [1]. Отже, сьогодні держава висуває нові вимоги до рівня підготовки фахівців так акцентує увагу на набутті здобувачами освіти відповідними для їхньої професійної діяльності компетентностей.

Британський дослідник Дж. Равен обґрунтував необхідність застосування компетентнісного підходу в освіті в таких цілях:

- 1) щоб учителі могли керувати індивідуалізованими навчальними програмами, орієнтованими на розвиток основних компетентностей учнів;
- 2) щоб учні могли виявляти свої специфічні таланти, спостерігати за їх становленням у процесі розвитку і здобувати визнання своїх талантів і досягнень;
- 3) щоб учителі могли отримувати визнання своїх досягнень при вивченні та оцінюванні їхньої педагогічної діяльності;
- 4) щоб ті, хто відповідає за педагогічну діагностику, могли планувати такі дослідження, які б стимулювали керівництво на пошук шляхів поліпшення освітніх програм і освітньої політики в цілому;
- 5) щоб стало можливим проведення ефективної політики в галузі трудових ресурсів заснованої на більш тонких процедурах професійного навчання;
- 6) працевлаштування і подальшого професійного зростання фахівців, а також здійснення такої політики в галузі добору кадрів, що дозволило б залучити гідних кандидатів па впливові посади у суспільстві й відхилити непридатних [7, 65-66].

Дж. Равен виокремлює компоненти компетентності та визначає їх як характеристики і здібності людей, що дозволяють їм досягати особистісно значущих цілей - незалежно від їхньої природи й соціальної структури, в якій вони живуть і працюють. Дослідник підкреслює важливість розвивального середовища для розвитку цих компонентів, де в атмосфері поваги,

відкритості, чесності й підтримки особистість має можливість випробувати різні способи поведінки з правом на помилку та без серйозних наслідків для майбутнього, а також для вивчення і розвитку здібностей спеціаліста, що є важливим в процесі формування компетентностей у студентів під час навчання.

Виходячи із розуміння компетентності як результату освіти, навчальний процес у ВНЗ має бути побудовано таким чином, що уже під час навчання в університеті виникали такі ситуації в яких майбутній психолог міг би реалізувати свої професійні компетентності. С. Гончаренко визначає компетентність як «сукупність знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію» [5, 149]. У даному контексті доцільним є впровадження «випадкового» (ситуаційного) підходу до викладання та засвоєння навчального матеріалу запропонованим В.Панком, який полягає в обговоренні, аналізові та супервізії конкретних випадків із практики роботи фахівців [3, 24]. Набуті студентами знання на аудиторних заняттях мають бути закріплені в позанавчальній діяльності, такій як волонтерство, що є додатковим ресурсом у засвоєнні теоретичних і практичних навичок.

Отже, професійна підготовка практичних психологів для роботи у шкільних закладах має реалізуватися на засадах компетентісно-орієнтованого підходу до навчання, що забезпечить якісну підготовку компетентних спеціалістів у галузі психології та відповідає сучасним вимогам суспільства.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/2145-19>
2. Кремінь В. Модернізація освіти - важливий чинник соціального, економічного і політичного розвитку України / Вісник ПАН України. - 2001. - №3. - С. 22-25.

3. Панок В.Г. Теоретико-методологічні засади розвитку практичної психології в Україні: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня докт. псих, наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / В.Г.Панок. — Київ: 2011. - 31 с.

4. Пометун О. Компетентнісний підхід - найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О.Пометун // Рідна школа. - 2005 - №1. - С. 65-69.

5. Професійна освіта: словник: навч. посібник для учнів і пед. працівників проф.-техн. навч. закл. / уклад С.У. Гончаренко [та ін.]; ред. Н.Г. Ничкало; АПН України, Ін-т педагогіки та психології проф. - К.: Вища школа, 2000. - 380 с